OTSUSED

KOMISJONI OTSUS (EL) 2019/367,

9. november 2018,

meetme SA.35065 (2016/C) (*ex* 2016/NN, 2012/FC) kohta, mida Ühendkuningriik on rakendanud äriühingu MMD Shipping Services Ltd suhtes

(teatavaks tehtud numbri C(2018) 7360 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sätetele ([1]) ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

(1) Komisjon sai 10. aprillil 2013 kaebuse, kus väideti, et Portsmouthi linna volikogu (edaspidi „Portsmouth“) on andnud ettevõttele MMD Shipping Services Ltd. (edaspidi „MMD“) ebaseaduslikku riigiabi. Ametlikule kaebusele eelnes mitteametlik kaebus 8. juunil 2012 ja kohtumine 29. novembril 2012.

(2) Komisjon edastas kaebuse Ühendkuningriigile 8. mail 2013. Ühendkuningriik esitas oma märkused 1. juulil 2013. 10. oktoobril 2013 küsis komisjon väidetavate meetmete kohta täpsemat lisateavet. Ühendkuningriik vastas 25. novembril ja 9. detsembril 2013.

(3) Komisjon kohtus kaebuse esitajaga 10. aprillil 2014 ja saatis 16. aprillil talle märkuste esitamiseks Ühendkuningriigi märkuste mittekonfidentsiaalse versiooni. Kaebuse esitaja saatis märkused 12. novembril 2014.

(4) 19. septembri 2016. aasta kirjaga andis komisjon Ühendkuningriigile teada otsusest algatada kõnealuse meetme suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetlus. Ühendkuningriik esitas komisjoni menetluse algatamise otsuse kohta märkused 21. novembri 2016. aasta kirjas.

(5) Komisjoni otsus algatada menetlus (edaspidi „algatamisotsus“) avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ([2]). Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama meetmete kohta märkusi.

(6) Komisjon sai märkusi kahelt huvitatud isikult, kellest üks oli kaebuse esitaja ja teine anonüümne huvitatud isik. Need edastati Ühendkuningriigile vastamiseks 21. jaanuaril 2017. Ühendkuningriigi märkused saadi 15. veebruari 2017. aasta kirjas.

(7) 26. aprillil 2017 toimus Ühendkuningriigi ja komisjoni kokkusaamine. Pärast seda esitas Ühendkuningriik lisateabe 12. jaanuari 2018. aasta kirjas.

(8) 18. aprillil 2018 toimus komisjoni ja Ühendkuningriigi telefonivestlus, pärast mida esitas Ühendkuningriik 5. ja 22. juuni 2018. aasta kirjas lisateavet.

([1]) ELT C 452, 2.12.2016, lk 4.
([2]) Vt allmärkus 1.

2. MEETME ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS

2.1. **Abisaaja**

(9) MMD on alates 2008. aastast täielikult Portsmouthi omandis olev tütarettevõte, kes osutab kaubakäitlusteenuseid (peamiselt puuviljade ja muude värskete aedviljade stividoriteenus, ladustamine ja laialivedamine) Portsmouthi rahvusvahelises sadamas (edaspidi „sadam“), mis kuulub samuti Portsmouthile, kes seda ka käitab. MMD on sadama peamine kaubakäitleja, kellel on pikaajaline peamiste kaubakäitluskaide rendileping. Sadama teised tegevused on seotud veeremiparv- ja kruiisilaevadega.

(10) MMD aastakäive on umbes 15 miljonit Inglise naela ja töötajaid on sel peaaegu 200. Enne seda, kui Portsmouth MMD omandas, oli äriühing kahjumis vähemalt alates 2002/2003. majandusaastast. Pärast omandamist 2008. aastal olid MMD majandustulemused enamjaolt tasakaalus, sest Portsmouth maksis ettevõttele igal aastal tulutoetust; selleta oleks MMD olnud aastatel 2008–2016 kahjumis. 2016/2017. majandusaasta oli esimene, mil MMD sai kasumit Portsmouthi toetuseta (vt tabel 1).

2.2. **Meetmed, mille kaebuse esitaja väidab olevat riigiabi**

(11) Kaebuse esitaja tõi oma 2013. aasta kaebuses välja mitu meedet, mis olid tema väitel Portsmouthi ebaseaduslik ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi MMD-le. Need meetmed on järgmised:

— 1. meede – Portsmouth omandas MMD 2008. aastal;

— 2. meede – Portsmouth maksis MMD-le igal aastal tulutoetust;

— 3. meede – Portsmouth andis MMD-le 2010. aastal pikaajalise laenulimiidi;

— 4. meede – Portsmouth omandas 2010. ja 2011. aastal kaks kraanat ning liisis need pikaks ajaks MMD-le;

— 5. meede – Portsmouth andis MMD-le arvelduskrediidi tagatise.

(12) Algses kaebuses väideti, et Portsmouth ei tegutsenud turumajandusliku investori põhimõttel, kui omandas kahjumit tootva ettevõtte ja toetas seda rahaliselt ka siis, kui see jätkas kahjumlikku tegevust ka pärast selle omandamist 2008. aastal. Kaebuse esitaja hinnangul oli Portsmouthi abi MMD-le 2014. aasta novembri seisuga 17,3 miljonit naela. Portsmouthi jätkuva abita ei oleks MMD turul ellu jäänud. Seega andis Portsmouthi pidev abi kaebuse esitaja sõnul MMD-le märkimisväärse majandusliku eelise ning MMD sai pakkuda olemasolevatele ja potentsiaalsetele klientidele kaubakäitlusteenuseid soodushinnaga. See väidetavalt moonutas imporditud värskete aedviljade käitlemise ja ladustamise turgu.

2.2.1. *1. meede – Portsmouth omandas MMD 2008. aastal*

(13) Portsmouth ostis MMD varasemalt eraomanikult 2,07 miljoni naela eest. Alginvesteeringu osana tegi Portsmouth MMD-sse ka täiendavaid kapitaliinvesteeringuid summas 2,34 miljonit naela, mis olid kapitalitoetuse vormis, ning kavandas katta MMD kahjumi majandusaastatel 2008/2009 ja 2009/2010 kogusummas 1,443 miljonit naela.

(14) Vastupidi kaebuse esitaja väidetele jõudis komisjon algatamisotsuses järeldusele, et Portsmouth tegutses MMD sellistel tingimustel omandamisel kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega, mistõttu ei anna 1. meede MMD-le mingit majanduslikku eelist ega ole riigiabi. Peale selle ei esitanud ei kaebuse esitaja ega anonüümne huvitatud isik 1. meetme kohta ühtegi lisaväidet ega -tõendit. Seetõttu käesolevas otsuses 1. meedet ei käsitleta.

2.2.2. *2. meede – Portsmouth maksis MMD-le igal aastal tulutoetust*

(15) 2008. aastal toimunud omandamisest peale on Portsmouth maksnud MMD-le tulutoetust, mis oli ettevõtte raamatupidamisse kantud muu tegevustuluna ja suurendas nii tegevuskasumit (st vähendas kahjumit). Algse investeerimiskava kohaselt oli plaanis katta MMD kahjud vaid kahel esimesel aastal ja kuni 1,443 miljoni naela ulatuses. Ent Portsmouth jätkas tulutoetuse maksmist ka pärast 2009/2010. majandusaastat ning tegi seda kuni 2016. aastani summas 16,71 miljonit naela (vt tabel 1). Majandusaastal 2016/2017 tulutoetust ei makstud ja MMD jõudis kasumisse.

Tabel 1

Portsmouthilt MMD-le makstud tulutoetus ja MMD kasum/kahjum majandusaastatel 2008/2009–2016/2017

(miljonites naelades)

	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
Tulutoetus	2,60	3,30	2,10	1,20	2,16	1,44	2,40	1,51	0
Tegevuskasum (tulutoetuseta)	– 1,84	– 2,92	– 2,03	– 1,09	– 2,04	– 1,24	– 2,18	– 1,26	+ 0,43
Kogukasum (tulutoetuseta)	0,62	– 2,92	– 2,04	– 1,07	– 2,16	– 1,37	– 2,33	– 1,47	+ 0,21
Kogukasum aastaaruannetes (tulutoetusega)	+ 3,22	+ 0,38	+ 0,06	+ 0,13	0,00	+ 0,07	+ 0,07	+ 0,04	+ 0,21

(16) Toetust maksti rahaülekannetena, mis katsid MMD aastase ärikahjumi. Kaebuse esitaja väitel ei oleks MMD Portsmouthi pideva rahalise toetuseta elujõuline olnud. Peale selle väitis kaebuse esitaja, et Portsmouth ei analüüsinud korralikult, kas sellise toetuse maksmine MMD-le on majanduslikult põhjendatud.

2.2.3. *3. meede – Portsmouth andis MMD-le 2010. aastal pikaajalise laenulimiidi*

(17) 2010. aastal otsustas Portsmouth anda MMD-le pikaajalise (kuni 20 aastat) laenulimiidi summas 6,944 miljonit naela. Laenulimiidi intressimäär on 4,81 %, mille aluseks on Portsmouthi laenuvõtmiskulud ja 0,25 % haldustasu. Laenulimiidi eesmärk on toetada MMD kapitalimahutusi. Laenulimiidi üldtingimused on kirjas Portsmouthi ja MMD vahel sõlmitud kommertslaenulepingus ning iga kasutuskorra jaoks tuleb esitada lisadokumente (teave kapitalimahutuse kohta, milleks laenuraha kasutatakse, MMD ja Portsmouthi finantshinnang laenule ning tagatisdokumendid). Aastatel 2010–2017 kasutas MMD laenulimiiti kogusummas 5,7 miljonit naela.

(18) Kaebuse esitaja väitel tagas Portsmouthi antud laenulimiit MMD-le pikaajalise rahastuse tingimustel, mida tavalistelt kommertslaenude andjatelt poleks saadud. Samuti väidab ta, et Portsmouthi ja MMD vaheline laenuleping ei ole allkirjastatud ning pealegi puuduvad sealt sätted, mida iga kommertslaenuandja tavaliselt nõuaks (nt finantssätted ja sätted kohustuste täitmata jätmise puhuks). Viimasena väidab kaebuse esitaja, et Portsmouthi antud rahastus võimaldab MMD-l investeerida uude tegevustaristusse ja varadesse, mistõttu annab see ettevõttele konkurentsieelise. Seetõttu väidab kaebuse esitaja, et pikaajaline laenulimiit ei ole kooskõlas turumajanduse osalise põhimõttega ning on ebaseaduslik riigiabi, sest täidetud on ka kõik teised tingimused.

2.2.4. *4. meede – Portsmouth omandas 2010. ja 2011. aastal kaks kraanat ning liisis need pikaks ajaks MMD-le*

(19) Portsmouth otsustas MMD tegevuse toetamiseks osta 2010. ja 2011. aastal kaks mobiilset sadamakraanat (kumbki umbes 2,1 miljonit naela) ning liisida need seitsmeaastase kasutusrendilepingu alusel MMD-le. Kummagi kraana 16 000 naela suurune kuurent (190 000 naela suurusele aastarendile lisaks) on arvutatud nii, et Portsmouthi investeering saaks tagasi makstud kraanade 15aastase kasutusea jooksul ja oleksid kaetud ka Portsmouthi kapitalikulud (kogu reaalintressimäär oleks niisiis 4,46 % ja 4,62 %).

(20) Kuigi kaebuses ei ole selle konkreetse meetme kohta ühtegi väidet, on kraanade omandamine ja liisimine üks mitmest meetmest, millega Portsmouth kaebuse esitaja väitel MMDd toetas, et too saaks investeerida uutesse seadmetesse, eirates nii tema väitel turutingimusi.

2.2.5. *5. meede – Portsmouth andis MMD-le arvelduskrediidi tagatise*

(21) Kui MMD omandati, sai see osa Portsmouthi kliendisuhtest Lloyds TSB pangaga. Vastutasuks küsis Lloyds TSB lisatagatisena ühe miljoni naela suurust tagatisraha. 2009. aasta mais suurendati seda summat 1,2 miljonini ja 2010. aasta kevadel vähendati 0,55 miljonini. 2011. aastal lisandus Lloyds TSB pangale antud tagatissummale ka Portsmouthi garantii MMD ühe miljoni naela suuruse igakuise arvelduskrediidi jaoks.

(22) Lloyds TSB pank nõudis tagatissummat ja garantiid MMD tavapäraste äritehingute jaoks ja tagatisena maksetele, mida pank teeb MMD eest (nt CHAPS-maksed, BACS-maksed, tollitasud ja ettevõttele kuuluvad määratud tagasimaksega deebetkaardid). Lloyds TSB pank saab tagatissummat või garantiid kasutada, kui MMD panga tehtud makseid ei hüvita.

(23) Kaebuses on arvelduskrediidi tagatis nimetatud ühe meetmena, mille kaudu Portsmouth andis MMD-le pidevat rahalist abi, väidetavalt luues nii viimasele lubamatu majandusliku eelise.

2.3. **Menetluse algatamise põhjused**

2.3.1. *2. meede – Portsmouth maksis MMD-le igal aastal tulutoetust*

(24) Algatamisotsuses avaldas komisjon kahtlust, kas MMD pidev abistamine iga-aastase tulutoetusega on kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega. Portsmouth maksis tulutoetust palju kauem ja rohkem, kui algul investeerimiskavas ette nähtud (16,71 miljonit naela kaheksa aasta jooksul, mitte 1,44 miljonit naela kahe aasta jooksul), mistõttu oli kahtlusi, kas need maksed pole mitte lühiajaline abi ettevõtte restruktureerimiseks.

(25) Peale selle oli juba 2008/2009. majandusaastal selge, et algsed finantsprognoosid ei täitu. Lisaks oli küll tõendeid selle kohta, et MMD omandamisele eelnes korralik majanduslik analüüs, aga mitte selle kohta, et majanduslikku mõistlikkust analüüsiti ka iga järgneva tulutoetuse makse eel.

(26) Väidet, et toetus oli peaaegu sama suur kui MMD poolt Portsmouthile tehtavad maksed, mis kaoks, kui ettevõte tegevuse lõpetaks, peeti valeks, sest polnud tõendeid selle kohta, et sadama varad (kaid, laod jm), mida MMD kasutas, jääksid ettevõtte likvideerimise korral kasutult seisma või Portsmouth jääks täielikult ilma rendilepingute ja tonnaažitasudest.

(27) Viimasena ei olnud ka tõendeid selle kohta, et Portsmouth kaalus toetuse maksmise jätkamise kõrval ka alternatiivseid stsenaariume (nt MMD likvideerimine) tõestamaks, et see on kogu selle aja jooksul majanduslikult kõige kasulikum variant.

2.3.2. *3. meede – Portsmouth andis MMD-le 2010. aastal pikaajalise korduvkasutusega laenulimiidi*

(28) Kuna MMD ei suutnud Portsmouthi tulutoetuseta mitme aasta vältel kasumlikuks saada, väljendas komisjon algatamisotsuses kahtlust, kas laenu tingimused olid kooskõlas MMD maksejõuetuse riskiga. Tundus kahtlane, kas erasektori võlausaldaja (isegi kui tegu on emaettevõttega) oleks andnud sellist laenu tütarettevõtte rahalisi raskusi piisavalt käsitlemata.

(29) Laenulimiidi turutingimustega seotud kahtlused said kinnitust ka komisjoni 2008. aasta viiteintressimäärade teatises, mille kohaselt oleks raskustes ettevõtte (Portsmouthi abita oleks MMD peaaegu kindlasti seda olnud) turuintressimäär ka suure tagatise korral (tõendid selle kohta puudusid) olnud 2011. aastal 5,48 % ja 2012. aastal vahemikus 5,46–5,74 %. Tagatiseta oleks määr olnud üle 11 %.

(30) Ühendkuningriigi esitatud kommertslaenuleping oli ka suhteliselt üldsõnaline ja sellest puudusid teatud standardsätted, mis on seal tavaliselt nõutavad (finants- ja makseviivituse sätted).

2.3.3. *4. meede – Portsmouth omandas 2010. ja 2011. aastal kaks kraanat ning liisis need pikaks ajaks MMD-le*

(31) Kuna see meede on mõjult väga sarnane eespool analüüsitud pikaajalise laenulimiidiga (MMD kapitalimahutuste rahastamine Portsmouthi laenuvõtmiskulude alusel), olid sellega seotud kahtlused algatamisotsuses samad mis pikaajalise laenulimiidigi korral.

2.3.4. *5. meede – Portsmouth andis MMD-le arvelduskrediidi tagatise*

(32) Algatamisotsuse kohaselt ei paistnud Ühendkuningriigi esitatud MMD omandamise analüüsimise dokumentides olevat arvestatud Portsmouthilt nõutava tagatissumma suurenemisega. Isegi kui oleks saanud nõustuda väitega, et tagatissummaga oli kaudselt arvestatud, puudusid tõendid selle kohta, et Portsmouth analüüsis oma pikaajalist riskipositsiooni. MMD jätkuvale kahjumissejäämisele vaatamata Portsmouth lihtsalt jätkas ettevõttele käibekapitalilaenu limiitide tagatise andmist.

(33) Sellepärast avaldas komisjon algatamisotsuses kahtlust, kas MMD neid laenulimiite Portsmouthi toeta saaks, ning ühtlasi tundus ebatõenäoline, et samas olukorras eraemaettevõte oleks sellise rahalise abiga jätkanud, jättes seejuures tütarettevõtte rahalised raskused piisavalt käsitlemata.

3. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

3.1. Kaebuse esitaja märkused

(34) Oma märkustes toetas kaebuse esitaja algatamisotsust, välja arvatud 1. meetme kohta tehtud järeldust, aga ei esitanud selle kohta mingeid lisaargumente ega -tõendeid. 2.–5. meetmega seoses viitas kaebuse esitaja varem esitatule ja kordas arvamust, et pole mingit põhjust, miks Portsmouth oleks võinud arvata, et tema rahaline abi oleks kunagi piisavat majanduslikku kasu tooma hakanud, aga ei esitanud selle kohta lisatõendeid ega -väiteid. Ta vaid kutsus komisjoni üles jõudma järeldusele, et 2.–5. meede olid siseturuga kokkusobimatu riigiabi, mis tuleb tagasi maksta.

3.2. Anonüümse huvitatud isiku märkused

(35) Anonüümne huvitatud isik oli algatamisotsuse esialgse analüüsiga nõus ja arvas, et 2.–5. meede olid selgelt riigiabi MMD-le ning Portsmouth andis pidevat rahalist toetust püsivalt ebatõhusale ja kahjumlikule ettevõttele. Tema sõnul oleks MMD Portsmouthi pideva abita ammugi maksejõuetuks muutunud ja tegevuse lõpetanud. Anonüümne huvitatud isik ei esitanud 1. meetme kohta mingeid märkusi.

(36) Ta arvas, et Portsmouth ei tegutsenud ratsionaalse äriinvestorina, kui andis MMD-le pidevat rahalist abi, ilma et oleks taganud ettevõtte asjaliku või eduka restruktureerimise, et lahendada selle probleemid. Tema väitel ei oleks ükski ratsionaalne investor sellist raskustes ettevõtet ostnud ega jätkanud selle kahjumliku tegevuse rahastamist mitme aasta vältel ettevõttelt kitsaskohti lahendavaid reforme nõudmata.

(37) Tulutoetusega (2. meede) seoses oli anonüümne huvitatud isik algatamisotsusega samuti nõus ja rõhutas, et Portsmouth lihtsalt hüvitas MMD iga-aastase tegevuskahjumi korraliku analüüsita. Ka 3. ja 4. meetmega seoses oli anonüümne huvitatud isik algatamisotsusega nõus ning väitis, et Portsmouthi abita ei oleks MMD sellistel tingimustel finantseerimist saanud. Viimaseks nõustus ta, et ka 5. meede oli sobimatu kasu MMD-le, kes ratsionaalselt majandusinvestorilt ei oleks seda saanud.

(38) Seejärel kinnitas ta algatamisotsuses esitatud esialgse hinnangu paikapidavust – need abimeetmed ei vasta isegi elementaarsetele lubatud pääste- või restruktureerimisabi andmise tingimustele.

(39) Peale selle rõhutas anonüümne huvitatud isik, et need toetused mõjutasid konkurentsi olulisel määral, sest värskete aedviljade käitlemise sektoris on väga tihe konkurents, väike kasumimarginaal ja seaduste kohaselt tegutsevad toetuseta ettevõtjad on ebaseaduslikku riigiabi saava ettevõtte tõttu eriti haavatavad. Samuti mainib ta, et väidetavalt pakkus MMD klientide hoidmiseks ja juurdesaamiseks turuhinnast madalamaid käitlushindu (sh tasuta ladustamist). Seega ei kahjustanud abi mitte ainult konkreetseid konkurente, vaid kogu turu toimimist.

(40) Niisiis palus anonüümne huvitatud isik, et komisjon nõuaks MMD-le antud ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi tagastamist.

4. ÜHENDKUNINGRIIGI MÄRKUSED

4.1. Ühendkuningriigi märkused algatamisotsuse kohta

(41) Oma märkustes algatamisotsuse kohta vaidlustas Ühendkuningriik komisjoni esialgsed järeldused, et 2.–5. meede võivad olla riigiabi, ja esitas lisaargumendid selle kinnituseks, et kõik meetmed olid kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega. Samuti esitati palju sellekohaseid tõendeid meetmetele eelnenud ajast.

(42) Täpsemalt väitis Ühendkuningriik, et Portsmouthi otsus MMDd ka pärast 2008. aastat tulutoetustega või muul viisil toetada oli äriliselt põhjendatud ning selle aluseks oli võimaliku kasu ja riskide põhjendatud hindamine.

Selles arvestati paljude omavahel seotud kokkuhoiuvõimaluste ja sünergiaga, mida annab äritegevus täisomandis tegevuskohas, kus tuleb õigusaktide ja poliitika kohaselt piirduda vaid sadamaga seotud tegevusega. Ühendkuningriigi väitel analüüsiti pidevalt MMD toetamise jätkamise majanduslikku ratsionaalsust võrrelduna kõigi teiste mõistlike alternatiividega, mida selles piirangutega tegevuskohas oleks võimalik rakendada.

(43) Ühendkuningriik väitis, et Portsmouth hoidis ettevõtte rahalisel seisul hoolega silma peal ja seetõttu on komisjoni väide, et Portsmouth uskus pimesi MMD juhatuse optimistlikke prognoose, vale. Portsmouth määras oma kõrgeima vanemrahandusametniku MMD nõukogu liikmeks, et too jälgiks ettevõtte finantstulemuslikkust, tagaks korralikud finantsteadmised ja Portsmouthilt õigusaktidega nõutud finantsjuhtimiskohustuste korraliku täitmise. Ühendkuningriigi esitatud sisedokumentidest on näha, et Portsmouthi volikogu liikmed kaalusid regulaarselt, kas 2008. aastal omandamise aluseks olnud tegurid annavad alust ettevõtet edasi toetada. Peale selle tegutses Portsmouth oma maa väärtuse suurendamise ja kestliku tulu teenimise nimel, nagu oleks seda teinud iga teine turumajanduse osaline, kellele kulub täielikult tegevuskoht, millel ei ole kuigi palju muid kasutusvõimalusi, aga on palju tarneahelaga seotud kokkuhoiuvõimalusi.

(44) Nagu sadamaga seotud igasuguse äritegevuse puhul, nii on ka MMD põhitegevusala (puuviljade käitlemine) ebakorrapärane ja lühemas perspektiivis väga tundlik klientide kaotuse/lisandumise suhtes. 2008ndale järgnenud aastatel tabasid ettevõtet ettenägematud probleemid. Ent MMD finantstulemuslikkus paranes märgatavalt (kuigi prognoositust aeglasemalt), kui leiti uusi kliente ja toimus restruktureerimine (kirjas MMD ostmisega seotud investeerimiskavas (2008), mida ajakohastati MMD edasistes äriplaanides), mille tulemusena vähenesid kulud ja tegevus muutus sujuvamaks, tehes ettevõtte konkurentsivõimelisemaks.

(45) Samuti rõhutas Ühendkuningriik, et Portsmouthile kuulub ka MMD tegevuskoha kõrval olev tiheda liiklusega parvlaevasadam, mida linn ise ka käitab. Portsmouth saab parvlaevasadama heaks ära kasutada nende kahe ettevõtte sünergiat ja ta ka teeb seda (nt saab Portsmouth pakkuda parvlaevade kommertskäitajatele MMD stividoriteenuseid nende kommertslasti käitlemiseks). Nii on parvlaevasadam uusi kliente saanud.

(46) Peale selle saab Portsmouth MMD-lt tulu ka rendi-, tonnaaži-, lootsi- ja muude tasudena. Kuigi ainuüksi see iseenesest ei pruugi õigustada ettevõtte pikemaajalist toetamist, on Ühendkuningriigi väitel normaalne, kui Portsmouth arvestab toetamise jätkamise majandusliku ratsionaalsuse hindamisel selliste sissetulekutega.

(47) Samuti rõhutab Ühendkuningriik, et mitu korda kaaluti MMD tegevuse Portsmouthi abiga jätkamise alternatiive ning võrreldi nende ja olemasoleva olukorra majanduslikku kasulikkust.

(48) Esiteks kaalus Portsmouth 2008. aastast alates võimalust laiendada MMD tegevust ka teistsugusele kaubale, aga erinevatel logistilistel põhjustel ei ole ühtegi alternatiivset tegevust, mis MMD finantstulemuslikkust parandada saaks ([3]).

(49) Teiseks kaalus Portsmouth ettevõtte likvideerimist ja maa omandamist muuks kasutusotstarbeks (nt investeerimise jätkamise aruteludes 2013. aastal, vt põhjendus 57), aga selle vastu rääkisid paljud tegurid:

a) see 7,7hektariline ala on suhteliselt väike ja sellises kohas (parvlaevasadama ja sõjaväe laevatehase vahel), kus ei saa seda kuigi paljudeks muudeks otstarveteks kasutada;

b) tegevuskoht asub tehismaal ja on väga saastunud, mistõttu ei ole tõenäoline, et seda saaks kasutada muuks otstarbeks (nt ärihoonete või elamute ehitamiseks);

c) ala on planeeringu kohaselt sadamamaa ja ei ole tõenäoline, et maakasutuse üle otsustav amet oleks nõus sellele muud otstarvet määrama;

d) Portsmouth peaks kaide sulgemiseks ja maa muuks kommertsotstarbeks kasutamiseks hankima riigi nõusoleku, aga seda oleks väga raske saada – nii mõjutab see pikemaajalist elujõulisust ja tasuvust;

e) MMD kasutuses olev ala asub niigi väiksel sadamamaal. See tähendab, et see on Portsmouthile strateegilise tähtsusega (kuna sadamat võib olla tulevikus vaja laiendada või kohandada) ja Portsmouth peab seal turu nõudel kindlasti säilitama kommertssadama tegevuse.

([3]) Vt nt organisatsioonisisesed aruanded MMDsse investeerimise jätkamise hindamise kohta, mis toimus 2013. aasta mais/juunis.

(50) Ühendkuningriik väidab, et selliseid piiranguid arvestades on Portsmouthil soov saada maast võimalikult suurt tulu, investeerides MMDsse kui kestlikku ja elujõulisse rentnikku.

(51) Ühendkuningriik esitas oma väidete kinnituseks ka koopiad Portsmouthi koostatud majandusmudelist, mida kasutati MMDsse tehtava investeeringu hindamiseks ning eri võimaluste analüüsimiseks ja nende majandusliku tulususe arvutamiseks. Mudelit ajakohastati regulaarselt, võttes aluseks MMD tulemuslikkuse, turutingimuste muutumise, väljavaated jm, ning seega võrreldi MMD tulutoetuse ja muu finantseerimisega toetamise jätkamise ning teiste valikute majanduslikku mõistlikkust regulaarselt. Ühendkuningriik selgitas, et tal ei ole selle mudeli versioone kõigi aastate kohta, sest tegu oli ühe Exceli failiga, mida ajakohastati eelmisi versioone säilitamata. Ent kinnitati, et mudelit kasutati alati, kui otsustati, kas on mõtet MMD toetamist jätkata või valida mõni teine võimalus. Esitati mudeli kaks leitud tööversiooni 2013. aasta maist/juunist.

(52) Kõiki neid tegureid arvestades asus Portsmouth seisukohale, et keskmises ja pikas perspektiivis on majanduslikult mõistlikum ettevõtet edasi toetada ja seda restruktureerida, et see taas kasumlikuks muuta. Ühendkuningriik rõhutab, et MMD toetamise taga on tõsised majanduslikud põhjused. Ettevõte asub lõunapoolsete aedviljakasvatajate toodangu käitlemiseks heas kohas ning see on üks väheseid sadamaid, kus on vajalik oskusteave ja võime käidelda külmutatud värsket aedvilja sisaldavaid külmkonteinereid. See on edukalt kohanenud uute laevaliikidega ja leidnud seetõttu palju uusi kliente. Investeeringud värskete puu- ja köögiviljade käitlemisse (külmlaod, kraanad ja transport) tagavad ettevõtte konkurentsivõime peamise puuviljaimportimiskohana.

(53) Samuti rõhutab Ühendkuningriik, et MMD positiivsed tulemused majandusaastal 2016/2017 näitavad, et ettevõtte finantstulemuslikkus on märgatavalt paranenud, ja kinnitavad varasemaid eeldusi, et MMD võib saada kasumlikuks ka tulutoetusteta.

(54) Viimasena juhib Ühendkuningriik tähelepanu sellele, et komisjon peab 2.–5. meetme turumajandusliku investori põhimõttele vastavuse hindamisel kontrollima, kas eraomanik oleks Portsmouthi olukorras olles tahtnud jätkata ettevõtte toetamist sellistel tingimustel. Selleks tuleb tugineda teabele, mis oli Portsmouthi jaoks kättesaadav asjaomasel ajahetkel, mitte hiljem selgunud infole. Portsmouth on veendunud, et kõik toetusmeetmed kaaluti korralikult võimalikku kasu ja riske arvestades läbi. Pärast MMD omandamist ei ole Portsmouth kuskil kasutanud ettevõtte finantshindamisel mittemajanduslikke kriteeriume (nt kohalik tööhõive, keskkonnarisk või regionaalpoliitika). Linn on alati tegutsenud nii, nagu üks eraaktsionär selliste asjaolude korral käituks.

(55) Pärast 26. aprillil 2017 toimunud kokkusaamist komisjoniga esitas Ühendkuningriik lisainfot MMD tegevusega seotud asjaolude muutumise kohta kogu kõnealusel perioodil ja selle kohta, mida Portsmouth iga abimeetme rakendamise ajal teadis. Igal aastal analüüsiti olulisimaid MMD finantstulemuslikkust mõjutavaid sündmusi, mis näitab, et Portsmouth ei uskunud pimesi MMD juhatuse põhjendamatult liigoptimistlikke prognoose. Ühendkuningriik väidab, et just vastupidi – tõenditest on selgelt näha, et kui probleemid tekkisid, tegeles MMD juhatus nendega usaldusväärselt ja majanduslikult mõeldes, et muuta ettevõte kasumlikuks, ning Portsmouthil oli oluliste otsuste tegemise üle korralik järelevalve olemas.

(56) Ühendkuningriigi selle kirjaga olid kaasas ka lisatõendid MMD ja Portsmouthi tehtud majandusliku ja ärilise eelhindamise kohta. Peale selle selgitas Ühendkuningriik, et paljud organisatsioonisisesed ettekanded, mida Portsmouthile tehti MMD kohta, olid suulised ja nende kohta ei saa tõendeid esitada. Sellegipoolest arvab Ühendkuningriik, et esitatud dokumendid on piisav tõendusmaterjal selle kohta, et Portsmouth on pärast MMD omandamist 2008. aastal teinud ettevõttega seoses mõistlikke ja äriliselt põhjendatud otsuseid.

(57) Peale selle on lisakirjas ka rõhutatud (ja esitatud dokumentaalsed tõendid), et Portsmouth kaalus kõnealuse perioodi jooksul korduvalt alternatiive.

— 2011. aastal võttis Portsmouthiga ühendust Condor Logistics sooviga MMD ära osta. Portsmouth alustas ettevõttega MMD osalise või täieliku müügi läbirääkimisi ja uuris seda võimalust väga avatult, aga Condor Logistics lõpetas oma kaubakäitlusteenuste osutamise 2012. aasta oktoobris ja seetõttu lõpetati ka läbirääkimised.

— 2012. aasta 30. oktoobril toimus Portsmouthi volikogu istung MMD hoidmise või müümise/sulgemise teemal.

— 21. juunil 2013 koostatud sisedokumendis hindas MMD juhatus ettevõtte müümise või tegevuskoha muuks otstarbeks kasutamise võimalusi.

— Sama aasta oktoobris korraldas Portsmouth MMDga seotud alternatiivsete võimaluste täieliku hindamise, võttes aluseks MMD majanduslike väljavaadete dokumenteeritud hinnangu iga alternatiivi puhul.

— 2014/2015. majandusaastal hindas Portsmouth MMD ettepanekut ehitada ettevõtte kasutatavale maa-alale tuulegeneraatorid ja hakata elektrit tootma. Ent selliseks planeeringu muutmiseks ei saadud luba.

— 2015/2016. aastal […] (*).

(58) Pärast 18. aprillil 2018 toimunud telefonivestlust esitas Ühendkuningriik veel tõendeid eri võimaluste varasema majandusliku hindamise kohta koos aluseks võetud majandusmudeli meetodite põhjaliku selgitusega.

4.2. **Ühendkuningriigi märkused huvitatud isikute arvamuste kohta**

(59) Kaebuse esitaja märkuste kohta andis Ühendkuningriik teada, et need vaid kordavad algatamisotsuses sõnastatud riigiabikahtlusi, esitamata mingeid konkreetseid märkusi ega tõendeid. Ühendkuningriigi seisukoht selliste väidete suhtes oli juba kirjas riigi märkustes algatamisotsuse kohta.

(60) Anonüümse huvitatud isiku märkuste kohta mainis Ühendkuningriik, et ka need vaid kordavad enamikku algatamisotsuses sõnastatud riigiabikahtlusi, esitamata mingeid konkreetseid märkusi ega tõendeid. Ent kommenteeriti siiski anonüümse huvitatud isiku esitatud kolme konkreetset arvamust.

(61) Esiteks ei olnud Ühendkuningriik nõus väitega, et Portsmouth on olnud MMD kahjude katmisega rahul, ilma et nõuda ettevõtte restruktureerimist või reformimist. Nagu Ühendkuningriik selgitas ka vastuseks algatamisotsusele, on Portsmouth koos MMD juhatusega teinud nii mõndagi, et ettevõtet restruktureerida, kulusid vähendada, tõhusust parandada ja konkurentsivõimet suurendada. Selleks tehti alljärgnevat:

— ametiühingutega lepiti kokku uues töölepingus, et tööjõud oleks paindlikum ja tõhusam (sellega loodeti hoida aastas kokku umbes 250 000 naela tööjõukulusid);

— ajakohastati konteinerite käsitsemise ja ladustamise võimalusi, et järgida nõudluse suundumusi;

— MMD veoteenuste osutamine lõpetati ja hakati neid sisse ostma, et keskenduda põhitegevusele (kolmandast isikust vedajaga sõlmitud lepinguga loodeti hoiukohtade renditasudest ja kasumiosalusest saada umbes [50 000–150 000] naela lisatulu);

— täiustati IT-süsteeme (nt uus kaubajälgimissüsteem ja veokite broneerimise süsteem) ning muud taristut (nt toitepinge optimeerimise seadmed külmhoidlates, päikesepaneelid ladude katustel ja leedvalgustus, mis hoiavad aastas elektrikulude pealt kokku vastavalt 30 000, 230 000 ja 70 000 naela), mis kõik on parandanud finantstulemuslikkust;

— investeeriti kvaliteedistandardite ja akrediteeringute (ISO 9001, OHSAS 18001, volitatud ettevõtja staatuse ja 360° kvaliteedikoodeksi) nõuete täitmisse;

— loodi juurde ladustamiskohti;

— muudeti MMD direktorite nõukogu koosseisu, et parandada finantsalast aruandekohuslust.

(62) Restruktureerimiskava oli osa MMD 2008. aastal omandamise investeerimiskavast ning restruktureerimiskava elluviimise kohta anti Portsmouthile regulaarselt aru nii suuliselt kui ka kirjalikult. Seega on Portsmouth käitunud nagu eraettevõtja, kes hoolitseb ettevõttes vajalike muudatuste tegemise eest, et paraneks selle tulemuslikkus ja konkurentsivõime. Need meetmed on Portsmouthi ja MMD varasemates sisedokumentides hästi dokumenteeritud ning Ühendkuningriik on need ka tõendusmaterjalina esitanud.

(*) Konfidentsiaalne teave.

(63) Teiseks lükkas Ühendkuningriik ümber väite, et MMD pakkus klientide hoidmiseks ja juurdesaamiseks turuhinnast madalamaid käitlushindu ning isegi tasuta ladustamist. Anonüümne huvitatud isik ei esitanud nende väidete kinnituseks mingeid tõendeid, öeldes vaid, et MMD olevat seda „väidetavalt" teinud, aga jättes mainimata, kes nii väitis. Ühendkuningriigi sõnul on need väited alusetud, sest MMD hinnad on samasugused kui teistes sadamates ja sageli isegi kõrgemad kui konkurentidel. Ühendkuningriik esitas tõendid selle kohta, et MMD hindu ei ole alandatud pärast seda, kui Portsmouth selle 2008. aastal ostis. Vastupidi, kaubaaluste hinnad on sel perioodil tõusnud peaaegu […] %. Peale selle andsid mõned kliendid MMDga peetud hinnaläbirääkimiste ajal teada ka mõne teise sadama pakutud hindadest, kuigi sadamate hinnad ei ole muidu teistele sadamatele teada. Neist hinnaandmetest on näha, et MMD hinnad on teiste sadamate omadega sarnased. Samuti lükkas Ühendkuningriik ümber väite, et MMD pakkus klientidele tasuta ladustamist.

(64) Kolmandaks lükkas Ühendkuningriik ümber ka väite, et ebaseadusliku riigiabi andmise tagajärjel on värsked aedviljad muutunud teiste, abi mittesaavate ettevõtjate jaoks vähem atraktiivseks. Taas ei ole selle väite kohta mingeid tõendeid ning (nagu mainitud ka Ühendkuningriigi märkustes algatamisotsuse kohta) teisedki sadamad (nt Dover) investeerivad endiselt värskete aedviljade käitlemisse (Dover ostis hiljuti puuviljade käitlemisega tegeleva Hammondi).

5. **MEETMETE HINDAMINE**

(65) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 1 on liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtmisi või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

5.1. **Riigiabi olemasolu**

(66) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 esitatud riigiabimääratluse kohaselt koosneb riigiabi järgnevast: i) on olemas ettevõtmine, ii) meede on omistatav riigile ja seda rahastatakse riigi ressurssidest, iii) antakse majanduslik eelis, iv) meede on valikuline ning v) see mõjutab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Et meedet saaks pidada riigiabiks, peavad olema täidetud kõik need kriteeriumid.

(67) Ühendkuningriik väidab, et meetmed ei anna MMD-le majanduslikku eelist, sest on kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega. Selle kohaselt ei anna avaliku sektori asutuste majandustehingud teisele poolele eelist ega ole seetõttu abi, kui need on tehtud tavapärastel turutingimustel ([4]).

(68) Niisiis, et teha kindlaks, kas väidetavad abimeetmed on riigiabi, analüüsib komisjon kõigepealt majandusliku eelise kriteeriumit.

5.1.1. *Majandusliku eelise olemasolu*

(69) Pärast algatamisotsust esitas Ühendkuningriik olulisi lisatõendeid, millest nähtus, et meetmetele, mida Portsmouth rakendas MMD kasuks (tulutoetus ja eri finantseerimisviisid), eelnes põhjalik majandusliku kasu analüüs. Eelise olemasolu hindamiseks kasutab komisjon turumajandusliku investori testi. Komisjon analüüsib lisatõendite ja -väidete alusel, kas hüpoteetiline turumajanduslik investor oleks Portsmouthiga samas olukorras olles (MMD ainuaktsionärina, kui sadamas toimub ka muu äritegevus ja samas mahus nagu Portsmouthi puhul) rakendanud 2.–5. meedet ([5]). Sellisel hindamisel tuleb tugineda 2.–5. meetme rakendamise otsuse tegemise aegsetele tõenditele, et näha, kas tehti majanduslikke analüüse, mida oleks samadel asjaoludel teinud ratsionaalne

([4]) Vt nt Euroopa Kohtu 21. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas Belgia *vs.* komisjon („Tubemeuse"), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, punkt 29; Euroopa Kohtu 21. märtsi 1991. aasta otsus kohtuasjas Itaalia *vs.* komisjon („ALFA Romeo"), C-305/89, ECLI:EU:C:1991:142, punktid 18, 19 ja 20; Euroopa Kohtu 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas Cityflyer Express *vs.* komisjon, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, punkt 51; Üldkohtu 21. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjas Neue Maxhütte Stahlwerke ja Lech-Stahlwerke *vs.* komisjon, liidetud kohtuasjad T-129/95, T-2/96 ja T-97/96, ECLI:EU:T:1999:7, punktid 104 ja 109; Üldkohtu 6. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen *vs.* komisjon, liidetud kohtuasjad T-228/99 ja T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, punkt 245; Üldkohtu 25. juuni 2015. aasta otsus kohtuasjas SACE *vs.* komisjon, T-305/13, ECLI:EU:T:2015:435, punktid 91–93; Üldkohtu 16. jaanuari 2018. aasta otsus kohtuasjas EDF *vs.* komisjon, T-747/15, ECLI:EU:T:2018:6, punktid 18–79.

([5]) Vt nt Euroopa Kohtu 3. aprilli 2014. aasta otsus kohtuasjas ING Groep NV, C-224/12 P, ECLI:EU:C:2014:213, punktid 35–36.

erainvestor liikmesriigiga võimalikult sarnases olukorras enne investeeringu tegemist ja olemasolevaid alternatiive arvesse võttes ([6]). Peale selle tuleb hindamisel jätta kõrvale kõik kaalutlused, mis on seotud liikmesriigi kui avaliku võimu kandja rolliga (nt sotsiaal-, regionaal- või valdkonnapoliitilised kaalutlused) ([7]).

(70) Et teha kindlaks, kas 2.–4. meede on kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega, vaatleb komisjon rahalise abi meetmete võtmise aega ([8]).

(71) Ühendkuningriigi väited ja tõendid viitavad sellele, et 2.–5. meede olid tegelikult osa kogu finantsabist, mida Portsmouth MMD-le emaettevõttena andis, et soodustada tütarettevõtte restruktureerimist eesmärgiga muuta see kestlikuks ja kasumlikuks. Seetõttu hinnati neid keerukaid meetmeid pidevalt, et veenduda, kas need on majanduslikult kõige ratsionaalsem toimimisviis. Need olid kõik majandusmudelis, mida Portsmouth selliseks hindamiseks kasutas. Seega on 2.–5. meetme hindamine turumajandusliku investori põhimõtte alusel seotud ja meetmeid eraldi hinnata ei saa. Sellepärast hindab komisjon kõigepealt 2.–5. meetme kui terviku vastavust turumajandusliku investori põhimõttele ja lisab hiljem vajalikul hulgal konkreetsete meetmetega seotud kaalutlusi.

(72) Ühendkuningriigi esitatud dokumendid on objektiivsed ja kontrollitavad tõendid, mis näitavad juriidiliselt vastuvõetaval määral, et Portsmouth analüüsis pärast MMD omandamist hoolikalt selle tegelikku olukorda ja ärilisi väljavaateid, lähtudes vaid majanduslikest kaalutlustest. Dokumendid on üldjuhul korralikult kuupäevastatud ning neis on Portsmouthi põhjendatud analüüs ja prognoosid, mis on tehtud üldiselt mõistlikele eeldustele tuginedes. Seega ei usaldata dokumentides lihtsalt MMD esitatud arvnäitajaid ja argumente, vaid hinnatakse neid kriitiliselt ning nii on dokumendid tõend sellest, et Portsmouth tegi MMD üle pidevat ja aktiivset majanduslikku järelevalvet.

(73) Esitatud dokumentidest on näha, et regulaarse majandusanalüüsi käigus vaadeldi paljusid omavahel seotud kokkuhoiuvõimalusi ja sünergiat, mis on võimalikud, kui jätkata täielikus omandis tegevuskohal äritegevust (eriti seoses samuti Portsmouthi ainuomandis oleva Portsmouthi sadama teiste tegevustega, milleks on peamiselt parv- ja kruiisilaevadega seotud tegevus). Sünergia hõlmab alljärgnevat.

— MMD tegevuskoht on Portsmouthi sadama teiste osade lähistel ja kui säilitada kontroll MMD tegevuskoha üle, saab Portsmouth sadama, parv- või kruiisilaevadega seotud tegevust paindlikult laiendada.

— MMD võtab vastu ja saadab välja igal aastal umbes […] kaubaaluse jagu kaupa, mis laaditakse kõrvalolevas parvlaevasadamas peatuvale alusele/peatuvalt aluselt. Selle kauba tõttu saab rahvusvaheline parvlaevasadam lisasissetulekut umbes […] naela aastas ning see ei oleks võimalik, kui sadama lähedal ei oleks MMD stividori- ja käitlusteenuseid. Peale selle saab MMD nende mahtudega seotud käitlustasu ainult sellepärast, et asub parvlaevasadama kõrval.

— Portsmouth on saanud MMD omamise tõttu sadamasse rohkem kommertsparvlaevu. Näiteks Transfennica tuli 2015. aastal sadama kliendiks MMD konteinerikäitlusvõimaluste ja stividoriteenuse pärast. Parvlaevasadam sai sellest lisatulu umbes 107 000 naela.

— Mõne ettevõtjaga on käimas läbirääkimised selle üle, kas saaks asjaolu, et MMD asub parvlaevasadama lähedal, veelgi enam ära kasutada. Näiteks veeremiparvlaevani viivat teed sadamas saab kasutada MMD käideldud kaubaga veokite teelesaatmiseks või vastuvõtmiseks. Samuti on MMD-l käimas kaugelejõudnud konfidentsiaalsed läbirääkimised […]ga, kes on teinud ettepaneku […]. See tooks nii parvlaevasadamale kui ka MMD-le ühtekokku sisse umbes […] naela aastas.

— Sadam kasutab vahel MMD kaisid kruiisilaevade jaoks, mis taas võimaldab olemasolevat võimsust paindlikult kasutada ja on nii sadamale kasulik.

([6]) Vt nt Euroopa Kohtu 5. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas EDF, C-124/10, ECLI:EU:C:2012:318, punktid 84 ja 85.

([7]) Vt nt Euroopa Kohtu 5. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas komisjon *vs.* EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, punktid 79–81; Euroopa Kohtu 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas Belgia *vs.* komisjon, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302, punkt 14; Euroopa Kohtu 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas Belgia *vs.* komisjon, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, punkt 13; Euroopa Kohtu 14. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas Hispaania *vs.* komisjon, liidetud kohtuasjad C-278/92 kuni C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, punkt 22; Euroopa Kohtu 28. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa *vs.* komisjon, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, punkt 134.

([8]) 16. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas Prantsusmaa *vs.* Euroopa Komisjon (Stardust Marine), C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 71.

(74) Kuna selline sünergia on puhtäriline, arvab komisjon, et hüpoteetiline turumajanduslik investor arvestaks MMD toetamismeetmete majanduslikku kasu hinnates sellise oma teiste ettevõtmistega seotud sünergiaga.

(75) Peale selle oleks turumajanduslik investor kindlasti võtnud arvesse Portsmouthi tulevasi rahavooge rendist, lootsiteenusest ja sadamatasudest, mida MMD maksab, ning võimalust, et alternatiivide kasuks otsustamise korral jääks ta neist kas osaliselt või täielikult ilma. Kui turumajanduslik emaettevõte hindab tütarettevõtte toetamise majanduslikku põhjendatust, on sellised tulevased tulud olulised. Seega, kuigi need tuluvood üksi ei saa olla aluseks MMD toetamise jätkamisele, on nendega arvestamine üldises majandusmudelis kooskõlas hüpoteetilise turumajandusliku investori käitumisega.

(76) Ühendkuningriik esitas koopiad majandusmudelist, mille abil analüüsiti eri võimalusi ja nende majanduslikku kasu ning milles arvestati Portsmouthi kontrolli all olevate ettevõtete eelkirjeldatud sünergiat ja tuluvooge. Mudel koostati MMDsse investeerimise jätkamise majandusliku otstarbekuse analüüsimiseks ja seda ajakohastati regulaarselt. Seega analüüsiti enne MMD-le lisaabi andmist (tulutoetuse ja eri finantseerimise teel) alati selle mõistlikkust võrreldes teiste alternatiividega.

(77) Alternatiivsed võimalused, mida Portsmouth MMD puhul eri aegadel kaalus, olid järgmised.

— MMD müük. Ühendkuningriik tõendas, et MMD kui tegutseva ettevõtte müümine kolmandale isikule ei oleks kuigi tõenäoliselt olnud majanduslikult kasulik. Portsmouth omandas ettevõtte 2008. aastal just sellepärast, et loodeti sünergiat teiste sadamateenustega ja MMD-lt saadava tulu jätkumist ning et sadama maa on strateegilise väärtusega (vt ka 1. meetme analüüs algatamisotsuses). Ent ükski teine MMD ostmist kaaluv isik nende kaalutlustega arvestanud ei oleks. Sellele vaatamata kinnitavad esitatud tõendid, et Portsmouth […] 2011. aastal ([9]) ja […] 2015/2016. aastal ([10]) (vt põhjendus 57).

— MMD tegevuse muutmine/mitmekesistamine. Ühendkuningriik andis mõista, et pärast 2008. aastat kaaluti erinevaid MMD tegevuse muutmise või mitmekesistamise võimalusi (nt täiteained, puit, autod, konteinerveod, raskeveod, teras). Kui neid võrrelda aga MMD olemasoleva tegevusega (värskete aedviljade käitlemine), ei olnud ükski neist alternatiividest atraktiivne ega suutnuks pakkuda suuremat tulu.

— MMD likvideerimine ja maa-ala muuks otstarbeks kasutamine. MMD peamine vara on ala rendiomandiõigus liisingulepingu alusel, mille Portsmouth võib MMD pankrotistumise korral lõpetada. Seetõttu saaks Portsmouth MMD pankroti korral maad muuks otstarbeks kasutada. Ent Ühendkuningriik on põhjalike argumentidega tõendanud, et alternatiive on väga vähe. Ühendkuningriik esitas mõjuvad tõendid ja argumendid, mis näitavad MMD tegevuskohaga seotud juriidiliste ja planeeringust tingitud piirangute mõju alternatiivide võimalikkusele ja ärilisele elujõulisusele. Portsmouth analüüsis sisedokumentides võimalust kasutada ala parvlaevasadama laiendamiseks, hoiustamiseks, tuulepargi jaoks ([11]) ja elamute/ärihoonete ehitamiseks. Ent ükski neist võimalustest ei olnud majanduslikult tulusam, seda kas turuolukorra ja/või planeeringu seatud ja muude õiguslike piirangute tõttu ([12]).

(78) Ühendkuningriik selgitas, et Portsmouth ei saa esitada majandusmudeli iga aasta versioone, sest see oli ühes Exceli failis, mida iga kord eelmisi versioone arhiveerimata muudeti. Ent see oli kinnitus sellele, et kui otsustati, kas MMDsse investeerimise jätkamine on majanduslikult mõistlik või tuleks valida mõni teine alternatiiv, oli mudeli kasutamine tavapärane.

(79) Ühendkuningriik esitas kaks 2013. aasta mais ja juunis koostatud versiooni, mis olid tehtud ühe MMD tulevikuga seotud arutelu jaoks (vt põhjendus 51). Mudel sarnaneb tavapäraste turul kasutatavate abivahenditega, millega arvutatakse erinevate kaalumisel olevate alternatiivide pakutavate tulevaste rahavoogude nüüdispuhasväärtust. Kõnealuses mudelis vaadeldi kolme peamist valikuvarianti: 1) MMD säilitamine, 2) MMD müümine tegevettevõttena, mille vara puhasväärtus on 2,4 miljonit naela, 3) MMD likvideerimine ja maa-ala hoiustamiseks

([9]) Vt […] […] e-kiri.
([10]) Vt Portsmouthi hindamise sisedokument […] ([…]).
([11]) Vt Mosscliff Environmental Consultancy 30. augusti 2014. aasta koondaruanne, kus analüüsitakse võimalust kasutada MMD ala tuulegeneraatorite paigaldamiseks.
([12]) Vt 2013. aasta juunis ja oktoobris toimunud arutelu „Kas jätkata MMDsse investeerimist“ jaoks koostatud võimalike alternatiivide põhjalik hinnang.

kasutamine (võimalikest alternatiividest kõige kasulikum kasutusviis). Iga alternatiivi jaoks arvutab mudel oodatavate rahavoogude nüüdispuhasväärtuse, kasutades diskontomäärana Portsmouthi kapitali kaalutud keskmist hinda (4,23 %).

(80) Majanduslikus mudelis hinnatakse igat valikuvarianti korraga eri meetoditega.

a) Panus muutumatutesse üldkuludesse. Selle meetodi kohaselt hinnatakse, mil määral katab tegevuskohast saadav raha selle muutuvad tegevuskulud (st muutuvkulud, sest tegevus varieerub) ja seejärel kohaga seotud muutumatud üldkulud. Hindamisel arvestatakse kõiki rahalisi laekumisi Portsmouthile (sh MMD makstav lisatasu ehk siinsel juhul eeldatavalt dividendid), aga samuti on neist lahutatud Portsmouthi makstud tulutoetus. Kõik laenude ja tulutoetuste summad jäetakse kõrvale, sest nende aastane tarbimine (amortisatsioon) kajastub MMD netoülejäägis/-puudujäägis.

b) Koguülejääk/-puudujääk miinus mitterahalised kulud. Selle meetodi aluseks on meetod „panus muutumatutesse üldkuludesse“ (vt punkt a), aga selles arvestatakse ka Portsmouthi (investori) muutumatute üldkuludega, mis on seotud kõigi ettevõttesse tehtud investeeringutega. Need on seotud ainult selle laenu finantseerimiskuludega, mille Portsmouth võttis MMDsse kapitaliinvesteeringute tegemiseks.

c) Investeeringutasuvus. Seda näitab koguülejääk/-puudujääk (vt punkt b) kui perioodi koguinvesteeringu suhe. Kuna investeeringut finantseeritakse võla abil, arvestatakse võlaintress koguülejäägi/-puudujäägi sisse.

d) Väärtuse kasv perioodi lõpuks. See näitab dividende koos vara kapitaliväärtuse muutusega.

e) Kogutulu. See hõlmab koguülejääki/-puudujääki (vt punkt b) koos investeeringu kapitaliväärtuse muutusega (vt punkt d).

f) Koguinvesteeringutasuvus. See näitab kogutulu (vt punkt e) suhtena koguinvesteeringusse.

(81) Komisjoni arvates on majandusmudelis kasutatud eeldused mõistlikud ja selles võetakse arvesse ainult majanduslikke tegureid ega pöörata tähelepanu poliitilistele kaalutlustele.

(82) Majandusmudeli 2013. aasta juuni versioon andis alternatiividega seoses viie- ja kümneaastase investeerimisperioodi lõpuks järgmised tulemused.

Investeeringud MMD-sse – valikuvariandid						
Investeerimistulu	Variant 1		Variant 2		Variant 3	
	MMD alleshoidmine		MMD müümine		Alternatiivne kasutus	
	Järgmised 5 aastat mln naela	Järgmised 10 aastat mln naela	Järgmised 5 aastat mln naela	Järgmised 10 aastat mln naela	Järgmised 5 aastat mln naela	Järgmised 10 aastat mln naela
Panus muutumatutesse üldkuludesse	14,3	28,6	11,3	19,7	– 4,4	– 4,3
Koguülejääk/-puudujääk miinus mitterahalised kulud	7,0	16,0	4,5	10,0	– 8,5	– 10,7
Investeeringutasuvus	290,6 %	460,5 %	—	—	– 861,5 %	– 531,8 %
Väärtuse kasv perioodi lõpuks (netoväärtus)	1,0	2,3	0,0	0,0	0,4	0,9
Kogutasuvus – ülejääk pluss väärtus	8,0	18,2	4,5	10,0	– 8,1	– 9,8
Koguinvesteeringutasuvus	315,6 %	503,3 %	—	—	– 800,0 %	– 453,6 %

(83) 2013. aasta juuni majandusmudeli tulemused näitavad, et kõigist variantidest majanduslikult kasulikem oli MMD allesjätmine.

(84) Komisjoni mitmele palvele vaatamata ei suutnud Ühendkuningriik esitada mudeli muul ajal koostatud versioone. Ent paljudest teistest dokumentaalsetest tõenditest on näha, et Portsmouth hindas kõnealusel perioodil MMD omamise majanduslikku ratsionaalsust regulaarselt. Samuti kinnitavad kõik esitatud tõendid, et hindamisel võeti arvesse vaid majanduslikke ja ärilisi kaalutlusi, jättes kõrvale poliitilised kaalutlused, nagu oleks teinud ka hüpoteetiline turumajanduslik investor.

(85) Peale selle tegi Portsmouth MMDsse tehtud investeeringute üle hoolega finantsjärelevalvet, määrates selleks MMD nõukokku oma kõige kõrgema tasandi vanemrahandusametniku, kes jälgiks ettevõtte finantstulemuslikkust. Ühendkuningriik esitas palju MMD äri- ja rahalise olukorra ning tulevikuväljavaadete aruandeid, millega Portsmouth oli regulaarselt tutvunud ([13]). MMD äriplaani ajakohastati pidevalt, et selles oleks arvestatud turul toimunud muutustega, ja Portsmouthi ametnikud tegelesid MMDga pidevalt. Samuti tõendas Ühendkuningriik, et Portsmouth hindas põhjalikult MMD kauplemispositsiooni võrrelduna selle finantstulemustega, restruktureerimise edenemist, klientide lisandumist/lahkumist ja juhtkonna tegevusprognoose ning seda tehti nii MMD järelevalvega tegelevates erikomisjonides kui ka Portsmouthi vanemrahandusametniku finantsjärelevalve käigus. Ka nägi komisjon, et Portsmouthile esitatud aruanded ja äriplaani kokkuvõtted andsid ettevõtte (sh selle probleemküsimuste ja riskide) kohta objektiivse ja tasakaalus hinnangu.

(86) Peale selle leidis komisjon, et Portsmouth jätkas eri restruktureerimismeetmeid, mille eesmärk oli vähendada MMD kulusid, suurendada kasumlikkust ja parandada konkurentsivõimet. Õigupoolest oli Portsmouth nõus investeeringuid jätkama ainult siis, kui toimub restruktureerimine ja restruktureerimiskava pidevalt ajakohastatakse. Näiteks pärast kolm aastat kestnud läbirääkimisi sõlmiti 2016. aastal MMD töötajatega uued töölepingud, millega loodeti tööjõukulude pealt kokku hoida umbes 250 000 naela aastas. Restruktureerimiskava sisaldas ka mitut investeerimisprojekti, mille eesmärk oli suurendada MMD konkurentsivõimet (täpsemalt investeerimine kvaliteedisertimisse, külmhoidlate täiustamisse, uutesse konteinerite käitlemise seadmetesse, konteinerite lisahoiuala rajamisse ja taristu pidevasse täiustamisse, et tegevus oleks tõhusam). Peale selle otsustas MMD 2014. aastal lõpetada ettevõttesse saabunud kaupade veo teenuse pakkumise ja hakata seda sisse ostma, et keskenduda oma põhitegevusele. Samuti on Portsmouth teinud pärast MMD omandamist mitu muudatust selle juhtimises, mitte ainult rahalise aruandekohusluse parandamise, vaid ka Portsmouthi sadamateenustega seotud sünergia suurendamise eesmärgil. Viimasena on MMD investeerinud ka olulisimate kliendisuhete täiustamisse ja laiendamisse.

(87) Niisiis tõendas Ühendkuningriik, et MMD finantstulemuslikkus oli pideva järelevalve all ja sellest tingitult muudeti ka restruktureerimiskava. See viiski selleni, et MMD jõudis 2016/2017. majandusaastal Portsmouthi tulutoetuseta kasumisse.

(88) Niisiis konkreetselt tulutoetusega (2. meede) seoses on Ühendkuningriik esitanud komisjonile piisavalt tõendeid, et hajutada algatamisotsuses tõstatatud kahtlused. Ühendkuningriik tõendas, et kuigi Portsmouth jätkas MMD toetamist tulutoetustega, mis olid suuremad ja pikemaajalised, kui algses investeerimiskavas ette nähtud, oli selline käitumine alati majanduslikult ratsionaalne ja Portsmouthi jaoks kasulikum kui kõik teised võimalikud variandid.

(89) Kui vaadelda pikaajalise korduvkasutusega laenulimiiti, mille Portsmouth MMD-le 2010. aastal andis (3. meede), märgib komisjon esiteks, et selle olemasolu ja Portsmouthile avalduvate majanduslike tagajärgedega arvestati täiel määral, kui analüüsiti, kas MMD toetamist jätkata, ja need olid lisatud ka eespool kirjeldatud majandusmudelisse.

(90) Peale selle esitas Ühendkuningriik tõendid, mis kinnitavad, et enne laenu andmist hinnati MMD finantsseisundit ning esitatud äri- ja finantsprognooside kohaselt olid laenu tagasimaksmise väljavaated lähiaastatel, kui kavandatud restruktureerimine on läbi, head. Samuti esitas Ühendkuningriik iga laenuga rahastatud projekti põhjaliku hindamise materjalid, kus oli analüüsitud projektist oodatavat majanduslikku kasu ja võrreldud seda

([13]) Vt nt kommertssadama olukorra aruanded Portsmouthile, märts 2009, juuni 2009, november 2010, juuni 2011, oktoober 2012, märts 2013, märts 2014 ja märts 2015.

teiste valikuvariantidega. Seega kinnitavad esitatud tõendid, et enne iga laenuosa väljamaksmist analüüsiti korralikult sellise investeeringu majanduslikku põhjendatust. Peale selle kasutati kõiki laenuosi ainult selleks, et teha kapitalimahutusi, mis sisuliselt suurendasid ettevõtte ja Portsmouthi investeeringu väärtust.

(91) Lisaks väitis Ühendkuningriik, et võrdlusaluseks ei ole mitte sõltumatu eralaenuandja, vaid sarnases olukorras eraomandis emaettevõte. Ühendkuningriigi sõnul on emaettevõtte jaoks majanduslikult mõistlik anda tütarettevõttele laenu emaettevõtte laenukulude hinnaga, kui see investeeritakse tütarettevõtte konkurentsivõime suurendamisse ja seega lõppkokkuvõttes tütarettevõtte väärtuse suurendamisse emaettevõtte jaoks.

(92) Komisjon möönab, et korduvkasutusega laenulimiidi hindamisel tuleb arvestada sellega, et MMD oli (ja on siiani) täielikult Portsmouthi omandis. Portsmouthi eeldatav kasum laenust ei piirdu vaid intressiga (nagu kommertspankade puhul), vaid kindlasti tuleb arvestada sellega, et laen parandaks MMD võimet jõuda tulevikus kasumisse ja nii suurendada Portsmouthi osaluse väärtust. On ju laenulimiidi kasutamine tihedalt seotud restruktureerimismeetmetega, mille eesmärk on lahendada MMD rahalised raskused ja saavutada pikaajaline kasumlikkus. Peale selle kinnitas Portsmouthi varem koostatud majandusmudel, et vaatamata MMD pikaajalisele kahjumile oli ettevõttele rahastuse (sh laenulimiidi) andmine alternatiive arvestades majanduslikult kõige mõistlikum.

(93) Isegi kui see argument kõrvale jätta ja vaadelda MMD Shippingut kui eraldiseisvat ettevõtet, ei anna laenutingimused komisjoni arvates MMD-le mingit märgatavat majanduslikku eelist. Ühendkuningriik ei esitanud infot MMD reitingu kohta, et oleks võimalik hinnata krediidikõlblikkust eraldiseisva ettevõttena. Kui aga arvestada, et ettevõte rekapitaliseeriti pärast omandamist, muutus lõpuks kasumlikuks ja sel olid küllaltki head tulevikuväljavaated, oleks selle reiting komisjoni 2008. aasta viiteintressimäärade teatise kohaselt vähemalt B (madal). Kui arvestada tavapärase suurusega tagatisega (vt põhjendus 93), oleks sellele vastav marginaal olnud komisjoni 2008. aasta viiteintressimäärade teatise kohaselt 400 baaspunkti. Kuna Ühendkuningriigi baasintressimäär oli 2010. aasta novembris 1,35 %, oleks eeldatav turuintressimäär olnud 5,35 %. Portsmouthi seatud määr 4,81 % on sellele väga lähedal (küllaltki konservatiivne) ja kogu laenu aastase intressi erinevus oleks olnud ainult 37 000 naela (u 43 000 eurot), mis on palju vähem kui kolme järjestikuse aasta vähese tähtsusega abi piirmäär, milleks on 200 000 eurot.

(94) Peale selle ei arvestata komisjoni 2008. aasta viiteintressimäärade teatise alusel arvestatud turumäära arvutamisel seda, et Portsmouth on MMD ainuomanik (vt põhjendus 91). Portsmouthi ja MMD kogu suhet arvestades leiab komisjon, et hüpoteetiline turumajanduslik emaettevõte oleks nõus andma sellise korduvkasutusega laenulimiidi samadel tingimustel.

(95) Lõpuks esitas Ühendkuningriik ka kogu laenulepingu, mis sisaldas laenulepingu standardsätteid, kaasa arvatud MMD varalt arvestatav ujuvtasu, mis andis Portsmouthile tagatise ettevõtte maksejõuetuse puhuks. Kuna 2010/2011. majandusaasta majandusmudelis oli kirjas, et kogunetovara väärtus on üle 10 miljoni naela, oli tagatis märkimisväärne.

(96) Seega esitas Ühendkuningriik piisavad lisatõendid, mis hajutasid algatamisotsuses kirjeldatud kahtlused 3. meetme kohta ja kinnitasid, et pikaajalise laenu andmine oli kooskõlas sellega, mida ratsionaalne emaettevõte oleks teinud.

(97) Kui hinnata seda, et Portsmouth ostis kaks kraanat ning liisis need 2010. ja 2011. aastal pikaks ajaks MMD-le (4. meede), siis see on sarnane eelkirjeldatud pikaajalise laenulimiidi andmisega, sest finantseerimistingimused olid mõlemal juhul sarnased.

(98) Täpsemalt nähtub Ühendkuningriigi esitatud tõenditest, et Portsmouth ja MMD tõepoolest otsisid kõige kulutõhusamat lahendust, kuidas hankida MMD tegevuseks vajalikud kraanad. Kuigi MMD omandamise ajal oli investeerimiskavas ette nähtud, et kraanad vahetatakse välja kolmandalt isikult liisimise abil, siis Portsmouthi otsustamise aluseks võetud eelnevast kraanade omandamise valikuvariantide siseanalüüsist on näha, et

majanduslikult kõige soodsam variant oli see, kui need ostab Portsmouth ja liisib siis edasi MMD-le. Pealegi sisaldasid liisingulepingud standardtingimusi ja juriidilisi kaitsemeetmeid mõlema poole jaoks, mistõttu olid need käsitatavad tavapäraste liisingulepingutena äriettevõtete vahel. Liisingumakse on arvutatud nii, et see tagab Portsmouthi investeeringu tagasimaksmise kraanade 15aastase kasutusea jooksul (pluss keskmised laenuvõtmiskulud); seda võib pidada selliste kontsernisiseste tehingute korral levinud äritavaks. Majanduslikult on täiesti ratsionaalne, kui ainuomandis tütarettevõtte emaettevõte kasutab tütarettevõtte tegevuse jaoks vajalike seadmete omandamiseks (kontserni seisukohalt) majanduslikult kõige tõhusamat võimalust. Kraanad liisiti MMD-le seitsmeks aastaks. Sisearuannetes oli rõhutatud, et kuna kraanade eeldatav kasutusiga on 15 aastat, võib Portsmouth need pärast liisingulepingu lõppu kas uuesti MMD-le liisida või järelturul maha müüa. Aruandest on näha, et selliste kraanade järelturg on hea ja Portsmouth saab need olukorra muutudes maha müüa.

(99) Seega esitas Ühendkuningriik piisavad lisatõendid, mis näitasid, et ratsionaalne emaettevõte oleks nõustunud finantseerima kraanade omandamist Portsmouthi ja MMD vahel kokkulepitud tingimustel.

(100) Arvelduskrediidi tagatisega (5. meede) seotud kahtlused algatamisotsuses olid taas seotud tulutoetuse väidetava probleemsusega, aga see küsimus on ametliku menetluse käigus lahenenud. Peale selle esitas Ühendkuningriik sisedokumendid, millest on näha, et eri käibekapitali andmine oli Portsmouthi majanduslikult ratsionaalne otsus, sest see oli kõige kulutõhusam viis, kuidas tagada tütarettevõtte MMD sujuv tegevus. Pealegi arvestati sellega eespool kirjeldatud majandusmudelis. Kui vaadelda Portsmouthi rahalise tagatise asendamist garantiiga, siis Portsmouthi otsuse aluseks olnud sisedokumendis jõuti järeldusele, et selline garantii on rahalisest tagatisest majanduslikult tõesti kasulikum nii MMD kui ka Portsmouthi jaoks, sest sel juhul ei jää Portsmouth ilma intressist, mida tagatissummalt oleks võimalik saada. Niisiis tõendas Ühendkuningriik, et kui emaettevõte andis tema ainuomandis tütarettevõttele käibekapitali, et see saaks sujuvalt tegutseda, oli see majanduslikult mõistlik käitumine.

5.1.2. *Järeldus riigiabi olemasolu kohta*

(101) Eeltoodut arvestades järeldab komisjon, et 2.–5. meedet rakendati kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega ja seetõttu ei andnud need MMD-le lubamatut majanduslikku eelist. Niisiis ei ole 2.–5. meede Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 seisukohalt riigiabi.

6. **LISAMÄRKUSED**

(102) Kuna Ühendkuningriik teatas 29. märtsil 2017, et kavatseb Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohaselt liidust lahkuda, lõpetatakse aluslepingute kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes alates väljaastumislepingu jõustumise kuupäevast või, kui sellist lepingut ei sõlmita, kaks aastat pärast liidust lahkumise kavatsusest teatamist, kui Euroopa Ülemkogu ei otsusta kokkuleppel Ühendkuningriigiga kõnealust ajavahemikku pikendada. Sellest tulenevalt ja ilma et see mõjutaks väljaastumislepingu sätete kohaldamist, kohaldatakse käesolevat otsust üksnes niikaua, kuni Ühendkuningriik lakkab olemast liikmesriik.

7. **JÄRELDUS**

(103) Komisjoni arvates ei ole kõnealused Ühendkuningriigi meetmed Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 seisukohalt riigiabi,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Meetmed, mida Ühendkuningriik rakendas MMD suhtes, ei ole Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 seisukohalt riigiabi.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile.

Brüssel, 9. november 2018

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER